

Labklājības ministrija

Stambulas konvencijas ieviešanas nepieciešamība un galvenie ieguvumi

V.Boļšakova

Bērnu un ģimenes politikas departaments

Labklājības ministrija

Labklājības ministrija

Mediji regulāri atspoguļo dažādus vardarbības ģimenē gadījumus pret pieaugušajiem

Kandavā piedzēries vīrietis nosit savu dzīvesbiedri

Aizstāvoties sievietē nodur savu dzīvesbiedru (14)

www.DELFI.lv | 12. maijs 2014 16:21

Follow @delfi_lv 78.7K followers

Foto: stock.xchng

Pagājušās piektdienas vakarā Rīgā kāda sievietē aizstāvoties sadūra savu dzīvesbiedru, portālu "Delfi" informēja Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldē.

Vīrietis Bolderājā ciniski nogalina sievu un melo policijai

Apollo, redakcija@apollo.lv

Sestdiena, 2014. gada 29. novembris 15:14 62 komentāri

Bolderājā nogalināta sievietē, turklāt slepkavība paveikta ļoti nežēlīgi un pat ciniski. Lai tiktu galā ar savu upuri, ļaundaris licis lietā pat virtuves piederumus, vēsta LNT raidījums «Degpunktā».

"Viņš mani žņaudza, spārdīja un spļāva virsū" - Ligita stāsta par vardarbību (156)

25.jūnijs 2014 06:02

Tweet

Pētījumi liecina - no vardarbības ģimenē ik dienu cieš vairāk nekā 100 sievietes Latvijā. Maldīgs ir uzskats - mājas ir drošākā vieta, kur atrasties. Biežāk tieši tur sievietes cieš no vardarbības un agresijas, ko pauž pašu vīri vai dzīves draugi. Ne velti Latvijā ir vairāki palīdzības centri - par problēmu nedrīkst klusēt.

ratstur_IBZ, CC

uciens no kā ielā atradis

Vardarbība pret sievietēm Latvijā ir augstāka nekā citur Eiropā. Viņas par to klusē un sišanu cieš teju katru dienu.

Labklājības ministrija

... un pret bērniem

Par savu bērnu slepkavību Baložos apsūdzētajai mātei
piespriež 20 gadu cietumsodu

RAKSTS

KOMENTĀRI (37)

Foto: Garrett Charles, Flickr / CC BY 2.0

**VBTAI: Krietni pieaudzis bērnu
sūdzību skaits par vardarbību
ģimenē** 4

Seksuālā vardarbība pret bērniem visbiežāk notiek
ģimenē

Ģimenes iedzeršanas laikā Latvijā izvarota desmit
mēnešus veca meitenīte!

24. augustā 11:30 Skaties.lv-Bez Tabu

207 KOMENTĀRI

f 3535

1

361

Foto: Armando Maynez/Flickr

Labklājības ministrija

Dati par vardarbību 2014.gadā

Vairāk nekā 100 bērni cieta no vecāku vai audžuvecāku vardarbības.

No noslepkavotajiem 12 bērniem, 6 noslepkavoja viņu tuvinieki.

No 129 bērniem, kas cieta no seksuālas vardarbības, 31 bērns cieta no tuviniekiem.

Uz izsaukumiem par ģimenes konfliktiem policija brauca 7000 reižu.

Vismaz 5 sievietes nogalināja dzīvesbiedri.

Apmērām 100 sievietēm dzīvesbiedri nodarīja dažāda smaguma miesas bojājumus.

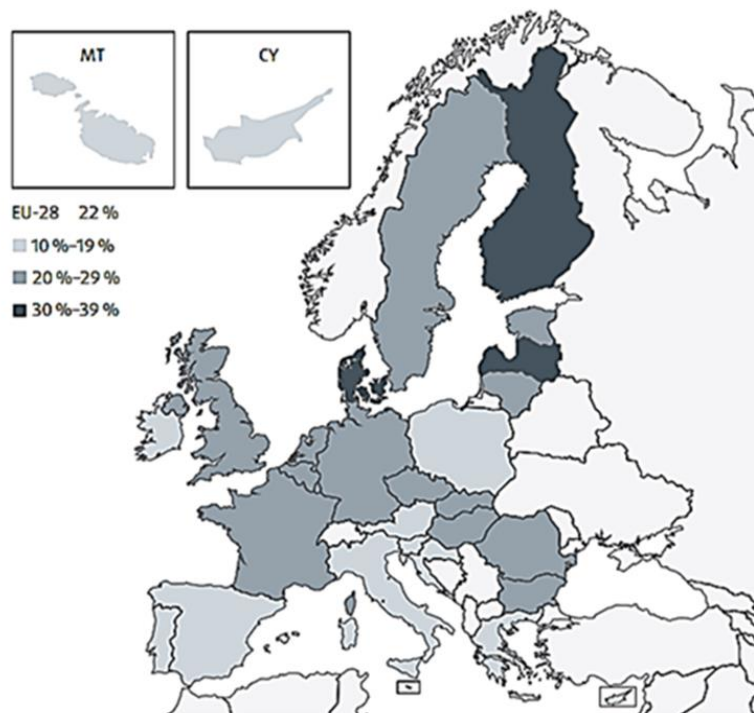
Vismaz 50 sievietes cietušas no seksuālas vardarbības.

Ir noslepkavots 1 vīrs, apm. 30 vīriem/ partneriem nodarīti dažāda smaguma miesas bojājumi.

Labklājības ministrija

Daudz vairāk vardarbības ģimenē gadījumu paliek noklusēti

Fizisku un/vai seksuālu vardarbību no esošā vai bijušā partnera savas dzīves laikā vidēji piedzīvojušas 22% sieviešu ES dalībvalstīs.

Latvijā fizisku un/vai seksuālu vardarbību no esošā vai bijušā partnera savas dzīves laikā piedzīvoja 32% sieviešu.

Partnera fiziska un/ vai seksuāla vardarbība kopš 15 gadu vecuma, ES 28

Labklājības ministrija

Daudz vairāk vardarbības ģimenē gadījumu paliek noklusēti

Gandrīz trešā daļa (31,5%) jauniešu bērnībā ir cietuši no emocionālās vardarbības no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieauguša ģimenes locekļa.

Līdz 18 gadu vecumam 16% jauniešu ir pieredzējuši fizisku vardarbību no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieaugušā.

36% bērnībā ir bijuši emocionāli atstāti novārtā, bet fizisku atstāšanu novārtā pieredzējuši 27%.

46% bērnībā ir dzīvojuši ģimenēs, kurās ir bijusi pārmerīga alkohola vai narkotiku lietošana.

Labklājības ministrija

Latvijā ir izplatīti priekšstatī, kas saistīti ar vardarbības normalizāciju un pieļaujamību

Latvijā ir ES valstu vidū augstākais iedzīvotāju tolerances līmenis pret vardarbību privātajā sfērā. Tikai 66% iedzīvotāju uzskata, ka vardarbība pret sievietēm ir nepieņemama un tai ir jābūt sodāmai, salīdzinot ar ES vidējo rādītāju - 84%. (*Eurobarometer, 2010*)

Policijai par visnopietnāko piedzīvoto vardarbības gadījumu no partnera puses Latvijā ziņoja 17% sieviešu. Latvijā biežāk nekā vidēji ES dalībvalstīs sievietes norādīja, ka policijai neziņoja, jo neuzskatīja, ka tas mainītu situāciju (9% pret 14%). (*FRA, 2010*)

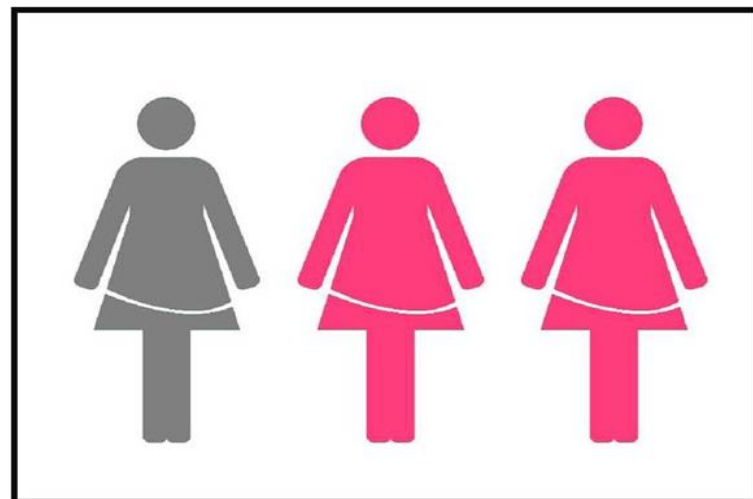
Katra trešā sieviete pasaulē savas dzīves laikā ir cietusi no partnera fiziskas un/ vai seksuālas vardarbības vai nepartnera seksuālas vardarbības (PVO dati, 2013)

Kopumā pasaulē ģimenes konfliktu dēļ aiziet bojā ievērojami vairāk cilvēku nekā pilsoņu karu laikā, īpaši tas skar sievietes un bērnus
(Oksfordas universitātes pētījums, 2014)

Vardarbība ģimenē ir izplatīta visā pasaulē

Eiropas reģionā vardarbīgas izturēšanas dēļ gadā mirst apm. 850 bērni līdz 15 gadu vecumam; no seksuālas vardarbības cieš 18 miljoni bērnu; no fiziskas vardarbības cieš 44 miljoni bērnu (PVO, 2013)

Pieejamie dati apliecina, ka Latvijā ir vērojamas tās pašas tendences attiecībā uz vardarbību ģimenē un vardarbību pret sievietēm, kādas ir visā pasaulē: lielāko daļu vardarbības gadījumu un ar vardarbību saistīto likumpārkāpumu publiskās vietās veic vīrieši un tajos cieš vīrieši, bet ģimenēs no tuvu cilvēku vardarbības lielākoties cieš sievietes un bērni – pret sievietēm vardarbīgi izturas dzīvesbiedri, pret bērniem – vecāki.

Labklājības ministrija

Vardarbības pret sievietēm specifika

Vardarbība pirms dzimšanas – selektīvie aborti atkarībā no plānotā bērna dzimuma, vardarbības pret grūtnieci ietekme uz jaundzimušo

Vardarbība pret jaundzimušām - jaundzimušo meiteņu slepkavības, fiziska, seksuāla un psiholoģiska vardarbība

Vardarbība bērnībā - bērnu laulības, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, fiziska, seksuāla un psiholoģiska vardarbība, incests, bērnu prostitūcija un pornogrāfija

Vardarbība pret jauniešiem un sievietēm - randiņu vardarbība un vardarbība saderināšanas laikā, piespiedu dzimumattiecības, incests, seksuāla uzmākšanās darbavietā, izvarošana, piespiedu prostitūcija un pornogrāfija, cilvēktirdzniecība, partnera vardarbība, psiholoģiska vardarbība, piespiedu grūtniecība

Vardarbība vecumdienās - atraitņu piespiedu „pašnāvība” vai slepkavība ekonomisko apsvērumu dēļ, seksuāla, fiziska un psiholoģiska vardarbība.

Ar dzimumu saistīta vardarbība (*gender-based violence*) pret sievietēm ir vardarbība, kas vērsta pret sievieti tāpēc, ka viņa ir sieviete, vai vardarbība, kura nesamērīgi skar sievietes.

Labklājības ministrija

Vardarbības pret bērniem specifika

Vardarbība perinatālajā periodā - var ietekmēt vēl nedzimušo bērnu, jo pieaugot mātes stresa hormonam grūtniecības laikā, palēninās augļa attīstība un vāji attīstās smadzenes, var pārtraukt grūtniecība vai piedzimt nedzīvs bērns.

Agrīnajā bērnībā - mazie bērni var būt pakļauti vardarbības riskam no primārā aprūpētāja un citiem ģimenes locekļiem. Toksiskais stress, kas notiek tad, kad bērni pakļauti ilgstošai, stiprai un biežai negatīvai ietekmei var traucēt smadzeņu attīstību, palielinot attīstības aiztures risku, kā arī ar stresu saistītu slimību attīstību.

Pirmsskolas vecumā - bērni vecumā no 5 - 9 gadiem visvairāk tiek pakļauti vardarbīgiem sodiem.

Vardarbība pret sievietēm ģimenē ir saistīta ar vardarbību pret bērniem

Apm. 60% gadījumos vardarbība pret bērniem notiek mājsaimniecībās, kurās ir vardarbība pret citiem ģimenes locekļiem; cita starpā tie ir gadījumi, kad bērniem tiek apzināti nodarīts ļaunums, lai „darītu pāri” viņu mātei, un gadījumi, kad bērni tiek ievainoti uzbrukuma laikā mātei, piemēram, kad bērni mēģina iejaukties.

Ir saistība starp vardarbību pret sievietēm ģimenē un seksuālu vardarbību pret bērniem, jo vardarbība pret nevardarbīgu pieaugušu palīdz noslēpt seksuālu vardarbību pret bērniem.

Krīzes centros apm. trešdaļa no bērnu pavadoņiem - sievietēm pašas ir cietušas no prettiesiskas darbības, kuru veikusi tā pati persona, kas veikusi prettiesisku darbību pret bērnu.

Labklājības ministrija

Ir jēga pielikt pūles, jo starppersonu vardarbība ir novēršama

PVO identificētās vardarbības novēršanas stratēģijas

sekmēt drošas, uzticamas un stabilas vecāku un bērnu attiecības

attīstīt dzīves prasmes bērnos un jauniešos

samazināt alkohola pieejamību un pārmērīgu lietošanu

samazināt ieroču pieejamību

veicināt dzimumu līdztiesību, lai mazinātu vardarbību pret sievietēm

mainīt kultūras un sociālas normas, kas normalizē vardarbību

identificēt cietušos, sniegt viņiem atbalstu un aprūpi

Labklājības ministrija

Starptautiskie un reģionālie dokumenti pret vardarbību pret sievietēm

ANO deklarācija par vardarbības pret sievietēm mazināšanu:
«Vardarbība pret sievietēm ir sieviešu pamattiesību un
pamatbrīvību pārkāpums» (1993).

Visamerikas konvencija vardarbības pret sievietēm
novēršanai, sodīšanai un izkaušanai (*Belem do Para*
konvencija, 1994)

Āfrikas cilvēktiesību hartas protokols par sieviešu tiesībām
Āfrikā (1995).

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm
un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas
konvencija, 2011).

Labklājības ministrija

Valsts pievienošanās starptautiskajam līgumam

Konvencija ir starptautisks līgums, brīvprātīga vienošanās starp valstīm un starptautiskajām organizācijām, lai veicinātu noteiktu jautājumu risināšanu.

Valsts pievienojas konvencijai, to parakstot un ratificējot. Parakstot konvenciju, valsts izrāda savu interesi kļūt par līguma dalībnieci, taču vēl pilnībā neuzņemas saistības par konvencijas nosacījumu izpildi. Šajā laikā valstij ir jāatturas no darbībām, kas vērstas pret konvencijas objektu un mērķi.

Ratificējot konvenciju, valsts pauž savu piekrišanu šī līguma saistībām, kā arī uzņemas pienākumu ievērot un pildīt līguma prasības.

Labklājības ministrija

Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu

Konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas skar sievietes.

EP mudina Konvencijas dalībvalstis piemērot šo Konvenciju arī attiecībā uz ģimenē izdarītu vardarbību, kura vērsta pret vīriešiem un bērniem.

Šīs konvencijas mērķi ir šādi:

a) aizsargāt sievietes no jebkādas vardarbības un novērst vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, sodīt par to un to izskaust;

b) sekmēt jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanu un veicināt sieviešu un vīriešu faktisku līdztiesību, tostarp nodrošinot sieviešu tiesību un iespēju paplašināšū;

c) izstrādāt visaptverošu sistēmu, politiku un pasākumus, lai aizsargātu visus upurus, kas cietuši no vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē, un palīdzētu šādas vardarbības upuriem;

d) veicināt starptautisku sadarbību, lai izskaustu vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;

e) nodrošināt atbalstu un palīdzību organizācijām un tiesībaizsardzības institūcijām, lai tās varētu efektīvi sadarboties, izmantojot vienotu pieeju vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē izskaušanā.

Labklājības ministrija

Konvencijas stūrakmeņi

Konvencijas stūrakmeņi: profilakse, aizsardzība, sodīšana, saskaņota rīcība

Profilakses jomā būtiskākais ir: izpratne par vardarbības traumējošo būtību, savstarpēja cieņa, «NĒ!» upura vainošanai, dzimumu līdztiesība

Aizsardzības jomā svarīgi ir specializētie un bezmaksas atbalsta pakalpojumi atbilstoši individuālajām vajadzībām

Sodišanas jomā svarīgi paust, ka vardarbība pret sievieti un vardarbība ģimenē nav privāta lieta un nodrošināt, lai vardarbība pret sievieti un ģimenē tiek kriminalizēta un atbilstoši sodīta.

Institūciju veiktajiem pasākumiem ir jābūt koordinētiem, ir būtiska **starpinstitucionāla sadarbība**

Labklājības ministrija

Dažas no veiktajām izmaiņas normatīvajos aktos

Par Krimināllikuma 130.panta pirmajā un otrajā daļā (izņemot ar vardarbību ģimenē saistītus gadījumus) paredzēto nodarījumu tiek veikts privātās apsūdzības kriminālprocess, kurā apsūdzības funkciju īsteno cietušais (*Kriminālprocesa likuma 7.pants, redakcija līdz 01.01.2011.*).

Valsts nodrošina no vardarbības cietušo pilngadīgo personu sociālās rehabilitācijas pakalpojumus (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13.pants, spēkā no 01.01.2015.*)

Ja laulātie dzīvo šķirti mazāk nekā trīs gadus, tiesa laulību var šķirt tikai tādā gadījumā, ja:
1) laulības turpināšana tam laulātajam, kas pieprasa laulības šķiršanu, ir neiespējama tādu iemeslu dēļ, kuri ir atkarīgi no otra laulātā un kuru dēļ kopdzīve ar viņu būtu neizturama cietsirdība pret laulāto, kas pieprasa laulības šķiršanu (*Civillikuma 74.pants, redakcija līdz 01.02.2011.*)

Pagaidu aizsardzība pret vardarbību (*Civilprocesa likuma 30.5 nodaļa, spēkā no 31.03.2014.*)

Policijas darbiniekam ir tiesības pieņemt lēmumu, kas uzliek par pienākumu pilngadīgai personai, kura rada draudus, atstāt mājokli, kur pastāvīgi dzīvo aizsargājamā persona, neatgriezties un neuzturēties šajā mājoklī un tā tuvumā (turpmāk — policijas lēmums par nošķiršanu) (*likums «Par policiju», 12.pants, spēkā no 31.03.2014.*)

Labklājības ministrija

Turpmāk risināmie jautājumi

Konvencijas 25. pants. Atbalsts seksuālās vardarbības upuriem. Konvencijas dalībvalstis ... veic ... pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka tiek izveidots pietiekams skaits atbilstošu, viegli pieejamu palīdzības centru izvarošanas un seksuālās vardarbības upuriem, kuros šiem seksuālās vardarbības upuriem ir pieejama medicīniskā apskate un tiesu ekspertīze un tiek sniegts atbalsts saistībā ar gūto traumu un konsultācijas.

34. pants. Vajāšana. Konvencijas dalībvalstis ... veic ... pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmu tiek atzīta tāda tīša rīcība, kad pret citu personu vairākkārt tiek vērsti draudi, kas liek šai personai baidīties par savu drošību.

38. pants. Sieviešu dzimumorgānu kropļošana. Konvencijas dalībvalstis ... veic ... pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka par krimināli sodāmām tiek atzītas šādas tīši veiktas darbības: a) sieviešu *labia majora*, *labia minora* vai *clitoris* pilnīga vai daļēja izgriešana, infibulācija vai citāda kropļošana.

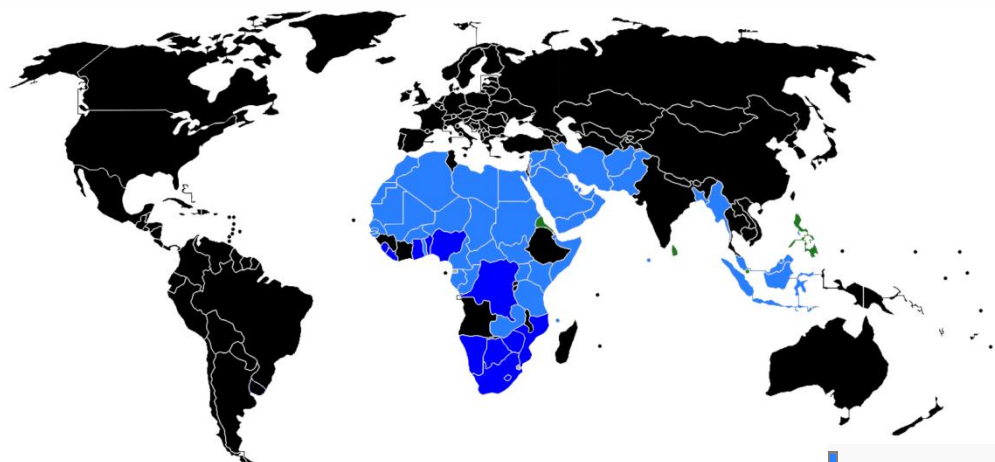

Labklājības ministrija

Izteiktās bažas par Stambulas konvenciju

Poligamija.

Konvencija neparedz poligāmijas (daudzsievību) legalizāciju. Poligāmija nav atļauta nevienā Eiropas valstī. Turklāt ANO rekomendē aizliegt šo praksi arī tām Āfrikas un Āzijas valstīm, kurās ir musulmaņu vairākums un kurās poligāmija ir legāla.

- Polygamy is legal
- Legal status unknown
- Polygamy is only legal for Muslims
- Polygamy is illegal, but practice is not criminalised
- Polygamy is illegal and practice criminalised

Labklājības ministrija

Izteiktās bažas par Stambulas konvenciju

«**Sociālais dzimums/ dzimte**» (*ang. – gender*) un «**dzimuma identitāte**» (*ang. – gender identity*)

Ar terminu „**sociālais dzimums**” (**dzimte**) tiek saprastas sociālās lomas, uzvedība, nodarbošanās un īpašības, ko konkrēta sabiedrība uzskata par atbilstošām sievietēm un vīriešiem (*Stambulas konvencijas 3.pants*)

Termins „sociālais dzimums” saskaņā ar šo definīciju neaizstāj Konvencijā izmantotos terminus „sievietes” un „vīrieši”. (*konvencijas paskaidrojošā ziņojuma 43.punkts*)

Konvencijas dalībvalstis garantē to, ka, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, **it īpaši veicot vardarbības upuru tiesību aizsardzības pasākumus, nenotiek nekāda diskriminācija** neatkarīgi no tā, vai šādas diskriminācijas pamatā ir dzimums, sociālais dzimums, rase, ādas krāsa, valoda, reliģiskā pārliecība, politiskie vai citi uzskati, nacionālā piederība, sociālā izcelsme, piederība mazākumtautībai, īpašums, izcelšanās, dzimumorientācija, **dzimuma identitāte**, vecums, veselības stāvoklis, invaliditāte, **ģimenes stāvoklis**, migranta vai bēgļa statuss vai cits statuss. (*Stambulas konvencijas 4.pants*)

Labklājības ministrija

Stambulas konvencijas ieviešanas galvenie ieguvumi

Valsts atzīst vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē problēmas nopietnību un starptautiski apliecina gatavību to risināt

Konvencija sniedz stratēģisko ietvaru turpmākām saskaņotām, efektīvām, uz pierādījumiem balstītām darbībām

Valstij būs vairāk instrumentu, lai aizsargātu personu cilvēktiesības dzīvot no vardarbības un spīdzināšanas brīvu dzīvi

Vienoti standarti visās Eiropas valstīs nodrošinās pienācīgu aizsardzību visiem cietušajiem, arī mūsu valsts piederīgajiem

Pēc ratifikācijas būs iespēja iegūt neatkarīgu starptautisko ekspertu (GREVIO komiteja) vērtējumu un ieteikumus papildu aktivitātēm turpmākai situācijas uzlabošanai

Labklājības ministrija

Latvija, Čehija un Bulgārija ir vienīgās ES valstis, kas nav pievienojušas Stambulas konvencijai

ES ir tiesības parakstīt Stambulas konvenciju.

Šo Konvenciju var parakstīt Eiropas Padomes dalībvalstis, valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, un Eiropas Savienība. (*Stambulas konvencijas 75. pants*)

2015.gada nogalē Eiropas Komisija izstrādāja *Ceļa karti (roadmap) par (iespējamu) ES pievienošanos Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu.*

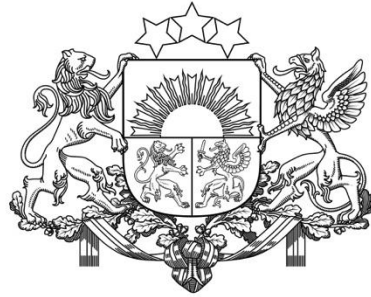
Patlaban notiek diskusijas par iecerētajiem risinājumiem saistībā ar ES pievienošanos konvencijai, tai skaitā, Padomes lēmuma gatavošana, kas varētu tik pieņemts Maltas prezidentūras laikā 2016.gada otrajā pusgadā.

Labklājības ministrija

Izmantotā literatūra

- Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras pētījums „Vardarbība pret sievietēm - ES mēroga apsekojums”, 2014, <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results>
- Pētījums par Latvijas jauniešu bērniņbā gūto nelabvēlīgo pieredzi, 2011, <http://www.spkc.gov.lv/veselibu-ietekmejoso-paradumu-petijumi/>
- Ziņojums par vardarbību ģimenē pret sievietēm, Eurobarometer, 2010, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf
- Eiropas ziņojums par cietsirdīgas izturēšanās pret bērniem novēršanu, 2013, http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0019/217018/European-Report-on-Preventing-Child-Maltreatment.pdf
- Vardarbības pret sievietēm globāls un reģionāls novērtējums, 2013,* <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>
- Konfliktu un vardarbības novērtēšanas ziņojums, 2014, <http://www.copenhagenconsensus.com/publication/post-2015-consensus-conflict-and-violence-assessment-hoeffler-fearon>
- Violence against women. Definition and scope of the problem, WHO, 1997, <http://www.who.int/gender/violence/v4.pdf>
- Hidden in plain sight. A statistical analysis of violence against children, UNICEF, 2014, http://www.unicef.org/publications/index_74865.html
- Shehlah S. Bloom, Violence against Women and Girls. A Compendium of Monitoring and Evaluation Indicators, MEASURE Evaluation, 2008*
- Ziņojums par vardarbības novēršanas stāvokli pasaulē, 2014, PVO, http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
- Roadmap: (A possible) EU Accession to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_010_istanbul_convention_en.pdf

Labklājības ministrija

Paldies par uzmanību!